

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економічного аналізу
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності облік і оподаткування
(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування
Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності
(назва магістерської програми)

на тему: «Сучасні аспекти обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами діяльності підприємства (на прикладі ТОВ «Таврія-В»)»
(назва теми)

Виконавець:

студентка центру заочної форми навчання
Мусієнко Крістіна Янівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

кандидат економічних наук
(науковий ступінь, вчене звання)
Коляда Анастасія Леонідівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми Сучасний етап розвитку більшості підприємств торговельної галузі характеризується нестабільністю і значним ступенем ризику господарювання, що негативно позначається на показниках їх фінансово-господарської діяльності. Тому забезпечення їх ефективного соціально-економічного розвитку вимагає вирішення низки питань з обґрунтування відповідних заходів, які б дали їм змогу пристосуватись до наявних змін ринкового середовища та посилити свої позиції на ринку.

Ринкові взаємовідносини між суб'єктами господарювання торговельної галузі складні та багатогранні, і кожне підприємство, що функціонує в умовах гострої конкурентної боротьби, повинно організувати таку систему бухгалтерського обліку, яка забезпечить управлінців надійною, своєчасною, корисною інформацією про фінансово-господарську діяльність та допоможе приймати обґрунтовані управлінські рішення, спрямовані на забезпечення економічної стійкості підприємств. Тому актуалізується проблема організації високоефективної системи обліково-аналітичного забезпечення формування фінансових результатів діяльності торговельного підприємств, яка буде сприяти надходженню та обробці якісної інформації для потреб управління і пошуку на цій основі способів підвищення і зміцнення прибутковості підприємства.

Дослідженню економічної сутності фінансових результатів, теоретичних і практичних засад їхнього обліку та аналізу, у тому числі на підприємствах різних видів економічної діяльності, присвячено праці відомих вітчизняних та зарубіжних науковців, серед яких: В. Андрійчук, С. Голов, І. Дрозд, Є. Бельтюков, І. Бланк, М. Зверяков, А. Ковальов, Л. Лігоненко, Н. Лоханова, Є. Мних, О. Редькін, Л. Нападовська, М. Хаммер, М. Чумаченко та інші.

Разом з тим, існує необхідність комплексного дослідження питань обліково-аналітичного забезпечення формування прибутку в розрізі асортиментних груп товарів підприємств роздрібної торгівлі та удосконалення методології й організації бухгалтерського обліку в контексті методологічних засад оподаткування прибутку, поглибленого аналізу забезпечення їх конкурентоспроможності (в частині збільшення генерування прибутку).

Необхідність вирішення зазначених питань, теоретичне та практичне значення результатів дослідження як необхідної умови підвищення прибутковості підприємств, обумовили актуальність обраної теми магістерської дипломної роботи, її мету, завдання та напрями дослідження.

Мета дослідження Метою магістерської роботи є узагальнення теоретико-методичних засад та формулювання практичних рекомендацій з удосконалення системи обліку та аналізу формування і використання фінансових результатів діяльності підприємств роздрібної торгівлі, та розробка варіантів їх видозмін щодо обрання стратегічної альтернативи розвитку.

Завдання дослідження:

- дослідити сутність поняття «фінансовий результат» на основі узагальнення сучасних концепцій до визначення цієї категорії з позиції економічної теорії, фінансів підприємств та бухгалтерського обліку;
- здійснити класифікацію доходів та витрат підприємств, й сформувати інформаційну базу задля визначення критеріїв щодо ефективності управління процесами формування та використання фінансових результатів;
- виокремити дискусійні питання в межах обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами діяльності підприємства з метою обрання пріоритетних напрямів дослідження;
- розкрити особливості обліку фінансових результатів від операційної діяльності на досліджуваному підприємстві;
- вивчити основні засади методики аудиту доходів, витрат і фінансових результатів на ТОВ «Таврія-В»;
- провести аналіз динаміки зміни структури формування фінансових результатів задля виявлення складових, що обумовили погіршення ефективності господарювання на підприємстві роздрібної торгівлі;
- здійснити детермінований факторний аналіз окремих показників рентабельності діяльності досліджуваного підприємства;
- побудувати економіко-математичні моделі, які дозволяють виявити основні складові, що забезпечують генерування прибутку на ТОВ «Таврія-В»;
- надати рекомендації щодо вибору варіантів стратегічних змін у діяльності підприємства роздрібної торгівлі задля збереження його конкурентоспроможності у займаному сегменті ринку.

Об'єкт дослідження процес обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами діяльності підприємства.

Предмет дослідження сукупність теоретичних та методичних засад, пов'язаних із застосуванням обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами діяльності підприємства.

Методи дослідження Для досягнення мети дипломної роботи в процесі дослідження організації й методики бухгалтерського обліку та аудиту операцій з обліку доходів, витрат та фінансових результатів на ТОВ «Таврія-В» застосовувався комплекс загальнонаукових методів. Були використані методи індукції, дедукції – при дослідженні теоретичних питань бухгалтерського обліку доходів, витрат та фінансових результатів; аналізу і синтезу – для виявлення спільних та відмінних рис у наукових підходах до обліку фінансових результатів; спостереження та порівняння – для визначення стану обліку господарських операцій ТОВ «Таврія-В»; аналіз коефіцієнтів – для формування критеріїв оцінювання ефективності фінансово-господарської діяльності підприємств роздрібної торгівлі; кореляційно-регресійний аналіз – при побудові економіко-математичних моделей, зведення – для узагальнення розроблених варіантів видозмін у діяльності підприємств роздрібної торгівлі щодо обрання стратегічної альтернативи їхнього розвитку.

Інформаційна база дослідження законодавчі та нормативні документи України, Міжнародні стандарти фінансової звітності, Міжнародні стандарти аудиту, праці вітчизняних і закордонних вчених з питань обліку, аудиту, аналізу фінансових результатів, спеціалізовані періодичні видання, навчальні посібники, а також ресурси всесвітньої мережі Інтернет. Практичну інформацію для дослідження було отримано на досліджуваному підприємстві ТОВ «Таврія-В», зокрема використовувались накази керівництва, службові записки, первинні документи, облікові реєстри та форми фінансової звітності.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (60 найменувань) та 9-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 100 сторінок. Основний зміст викладено на 90 сторінках. Робота містить 20 таблиць, 10 рисунків.

Публікації. За результатами виконаного дослідження автором опубліковано 2 наукові праці загальним обсягом 0,50 друк. арк., із них: 1 – у наукових фахових виданнях України обсягом 0,35 друк. арк. та 1 публікація за матеріалами конференцій загальним обсягом 0,15 друк. арк.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «Теоретичні основи формування фінансових результатів діяльності підприємства» розглянуто сутність стратегічного розвитку підприємства, види стратегічного розвитку, фактори, які обумовлюють вибір відповідної стратегії розвитку підприємства.

У другому розділі «Діюча практика обліку і аудиту фінансових результатів на прикладі ТОВ «Таврія-В»» рекомендовано запровадити ведення до рахунку 702 «Дохід від реалізації товарів» такі субрахунки: 7021 «Дохід від реалізації товарів»; 7022 «Дохід від реалізації товарів за дисконтними картками»; 7023 «Дохід від реалізації товарів зі знижками»; 7024 «Дохід від реалізації товарів у період розпродажу»; 7025 «Дохід від реалізації товарів за іншими заходами впливу на обсяги продажу товарів».

У третьому розділі «Економічний аналіз як інструмент підвищення ефективності управління фінансовими результатами ТОВ «Таврія-В»» запропоновано проводити маркетингові дослідження, використовувати економні, але найбільш ефективні види реклами, враховуючи специфіку діяльності та цільову аудиторію; впроваджувати гнучкі системи знижок лояльним клієнтам; переглянути асортимент товарів з метою його розширення, враховуючи потреби постійних клієнтів та здійснювати пошук нових ринків збуту.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Дослідження суті та генезису прибутку у сфері економічної теорії, бухгалтерського обліку та фінансів підприємств свідчать про неостаточну

визначеність цього поняття. З огляду на неоднозначне трактування поняття прибутку, вважаємо, що прибуток – це позитивний, узагальнюючий кінцевий результат функціонування суб'єкта господарювання, що характеризує ефективність вкладеного капіталу у фінансово-господарську діяльність підприємства з метою подальшого його нарощування та функціонування як окремої інституційної одиниці для задоволення потреб власників, найманих працівників та держави.

2. Порівняння порядку визнання доходу за П(С)БО 15 «Дохід» та МСФЗ 18 «Дохід» довело абсолютну ідентичність вимог цих двох нормативних документів. Поряд з цим, дослідивши критерії визнання доходів за П(С)БО 15 «Дохід» та Податковим кодексом, було виявлено існування деяких розбіжностей, а саме: в Податковому кодексі умови визнання доходу від реалізації товарів обмежуються лише фактом переходу покупцю права власності на такий товар без врахування інших критеріїв, які містяться в П(С)БО 15 та мають виконуватися одночасно.

Ознаки класифікації доходів, встановлені згідно із нормами Міжнародних стандартів фінансової звітності, Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та Податкового кодексу, повністю різняться один від одного. На нашу думку, найбільш повною та прийнятною є класифікація, встановлена П(С)БО 15 «Дохід».

Витратам не присвячено окреме МСБО. Найбільш принципові суперечності при порівнянні положень П(С)БО 16 «Витрати» та Податковим кодексом були виявлені щодо класифікації та складу витрат діяльності, оскільки у Податковому кодексі України відсутній поділ витрат на операційні та інші витрати діяльності.

3. В умовах сьогодення однією з головних проблем обліку на багатьох торговельних підприємствах є низький рівень релевантності й оперативності інформації про доходи, витрати та фінансові результати, що необхідна керівнику підприємства для прийняття ефективних управлінських рішень. У зв'язку з цим, використання додаткових аналітичних субрахунків дасть можливість виділити з усього виторгу підприємства доходи від реалізації товарів із застосуванням різних методів активізації продажу, що дає змогу проводити поглиблений аналіз товарообігу та вирішувати питання доцільності застосування того чи іншого маркетингового інструмента.

Таким чином, з метою деталізації інформації за методами активізації продажу товарів на підприємствах роздрібної торгівлі доречно ввести до рахунку 702 «Дохід від реалізації товарів» такі субрахунки: 7021 «Дохід від реалізації товарів»; 7022 «Дохід від реалізації товарів за дисконтними картками»; 7023 «Дохід від реалізації товарів зі знижками»; 7024 «Дохід від реалізації товарів у період розпродажу»; 7025 «Дохід від реалізації товарів за іншими заходами впливу на обсяги продажу товарів». До рахунку 704 «Вирахування з доходу» пропонуємо ввести такі рахунки третього порядку: 7041 «Вирахування з доходу за товари, повернені покупцями»; 7042 «Сума знижок, наданих покупцям»; 7043 «Інші вирахування з доходу».

Застосування окремих субрахунків для відображення сум, що зменшують дохід підприємства, допоможе підвищити аналітичність даних для визначення їх впливу на фінансові результати. Зокрема, виділення окремих субрахунків для накопичення інформації щодо наданих знижок забезпечить керівників інформацією про загальний обсяг наданих покупцям знижок та дасть змогу без додаткових вибірок мати дані для аналізу ефективності маркетингової та цінової політики підприємства.

Відповідно до моделі формування фінансових результатів постає потреба у розмежованому відображенні фінансових результатів в обліку. Для цього доцільним є введення відповідних аналітичних рахунків до рахунку 791 «Результат операційної діяльності»: 791.1 «Результат операційної (основної) діяльності»; 791.2 «Результат іншої операційної діяльності». Таке відображення господарських операцій дасть змогу без додаткових трудових і часових затрат отримати інформацію стосовно результатів основної й іншої операційної діяльності, а також динаміки їх показників для забезпечення потреб ефективного управління.

4. Системне дослідження організації обліку доходів, витрат та фінансових результатів дозволило виокремити певні особливості формування фінансових результатів на ТОВ «Таврія-В», яке функціонує в Одеській області й займається роздрібною торгівлею продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами. Для накопичення інформації про доходи та витрати підприємство використовує 7, 8 та 9 класи рахунків відповідно.

Для обліку доходу від реалізації товарів ТОВ «Таврія-В» застосовує рахунок 70 «Доходи від реалізації» в розрізі таких субрахунків: 702 «Дохід від реалізації товарів»; 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг»; 704 «Вирахування з доходу»; 706 «Дохід від реалізації підакцизного товару».

Для обліку витрат діяльності за допомогою рахунків 8 класу ТОВ «Таврія-В» застосовує такі субрахунки: 801 «Витрати сировини та матеріалів»; 811 «Виплати за окладами й тарифами»; 821 «Відрахування на пенсійне забезпечення»; 833 «Амортизація нематеріальних активів»; 841 «Витрати на ремонт обладнання»; 842 «Витрати на рекламу»; 843 «Витрати на оренду»; 844 «Витрати на зв'язок»; 845 «Витрати на технічне обслуговування». За дебетом рахунків 8 класу відображаються суми витрат, за кредитом – списання на рахунки класу 9. Рахунки 7 та 9 класів на даному підприємстві закриваються в кінці звітного періоду в кореспонденції з рахунком 79 «Фінансові результати». Зауважимо, що на досліджуваному підприємстві ведеться облік для цілей оподаткування відповідно до діючого законодавства України.

Структура рахунків класу 9 на ТОВ «Таврія-В» збігається з вимогами до визнання складу і оцінки витрат, викладених у П(С)БО 16. Собівартість реалізованих товарів на ТОВ «Таврія-В» визначається як різниця між продажною (роздрібною) вартістю реалізованих товарів і сумою торговельної націнки на ці товари.

5. Перед безпосереднім вивченням основних засад методики аудиту операцій з обліку доходів, витрат і фінансових результатів нами визначено його мету, завдання та джерела інформації. Джерелами інформації для аудиту

операцій з обліку доходів, витрат і фінансових результатів слугували первинні та аналітичні документи, синтетичні та аналітичні регістри, обороти за рахунками, фінансова звітність, акти перевірок. Методика аудиту включає наступні етапи: планування; проведення аудиторських процедур; формулювання висновків за результатами дослідження.

Під час оцінки стану обліку на ТОВ «Таврія-В», нами виявлені деякі відхилення, а саме: застосування 947 субрахунку замість 946 при відображенні витрат від знецінення запасів. Для виправлення виявлених неточностей пропонуємо зробити корегуючі записи: Д 947 К 20 – 150,20 грн. (сторно) й Д 946 К 20 – 150,20 грн. та посилити контроль за правильністю й доцільністю відображення відповідних витрат в обліку.

6. Досліджуючи стан автоматизованої обробки даних на ТОВ «Таврія-В», виявлено, що досліджуване підприємство використовує програмний продукт «Турбо Бухгалтер», який має достатньо широку функціональну і розгалужену структуру управлінських та контрольно-аналітичних задач у єдиній інтегрованій системі. Програма дозволяє: вести облік банківських і касових операцій в будь-якій кількості валют; здійснювати облік основних засобів, нематеріальних активів, інших матеріальних цінностей; вести облік собівартості і складський облік; здійснювати розрахунки з контрагентами; проводити розрахунок заробітної плати; вести діловодство; проводити фінансовий аналіз діяльності підприємства.

7. Структурно-динамічний аналіз показав, що в 2017 році збільшилася частка собівартості в чистому доході й склала 87,41%, що на 1,82% більше, ніж в 2016 році та на 5,83% більше, ніж в 2015 році. Таке збільшення собівартості супроводжувалося зменшенням частки валового прибутку з 14,41% в 2016 році до 12,59% в 2017 році. У 2017 році на ТОВ «Таврія-В» збільшилася частка адміністративних витрат та витрат на збут відповідно на 1,0% та 4,3% в порівнянні з 2016 роком; порівняно з 2015 роком – на 1,23% та 3,21%. Саме збільшення собівартості, адміністративних витрат та витрат на збут призвело до того, що в 2017 році товариство отримало збиток від основної операційної діяльності в розмірі 143,32 млн.грн. Протягом аналізованого періоду частка чистого прибутку в питомій вазі чистого доходу підприємства змінювалася коливально. Так, у 2017 році порівняно з 2016 роком вона зменшилася на 1,42%, а порівняно з 2015 роком – збільшилася на 0,28%.

8. Факторний аналіз рентабельності основної операційної діяльності підприємства показав, що за рахунок зменшення ціни, обсягу реалізації та змінах в структурі реалізованих товарів, збитковість основної операційної діяльності збільшилась відповідно на 9,74% та 2,48%, але внаслідок зменшення собівартості реалізованих товарів збитковість операційної діяльності зменшилась на 5,95%. Таким чином, на підприємстві присутній резерв зменшення збитковості основної операційної діяльності в частині обґрунтованого збільшення ціни, обсягу реалізації та змінах в структурі реалізованих товарів у розмірі 12,22%.

З метою мобілізації виявленого резерву підприємству рекомендовано: проводити маркетингові дослідження, використовувати економічні, але найбільш

ефективні види реклами, враховуючи специфіку діяльності та цільову аудиторію; впроваджувати гнучкі системи знижок лояльним клієнтам; переглянути асортимент товарів з метою його розширення, враховуючи потреби постійних клієнтів, аналізувати рентабельність реалізації відповідних видів товарів, здійснювати пошук нових ринків збуту.

9. Побудова економіко-математичної моделі дозволило виявити основні складові, що забезпечують генерування прибутку на ТОВ «Таврія-В».

У процесі дослідження нами була поставлена економіко-математична задача, що полягає у спробі визначити вплив факторних показників на результативний, тобто рентабельність продажу ТОВ «Таврія-В». За результатами кореляційно-регресійного аналізу було виявлено, що суттєвий вплив на зміну рентабельності продажу чинять коефіцієнт оборотності товарів, тривалість обороту товарів, коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами.

Таким чином, результати кореляційно-регресійного аналізу дозволили виявити основні шляхи підвищення ефективності діяльності підприємства, а саме: упровадження економічно обґрунтованих норм запасів та посилення контролю за доцільністю та обґрунтованістю їх використання; розширення складської системи матеріально-технічного забезпечення та проведення інвентаризації з метою уцінки або списання залежаних, прострочених і неліквідних ТМЦ; співпрацювати лише з надійними постачальниками товарів для уникнення зниження ритмічності роботи підприємства; нарощування активної частини основних засобів та недопущення необґрунтованого збільшення пасивної їх частини.

Практичне впровадження всіх вище наведених рекомендацій дозволить підвищити ефективність комерційно-збутової діяльності ТОВ «Таврія-В», зберегти при цьому свої позиції на відповідному ринку або розширити певний його сектор через постійний пошук та мобілізацію виявлених резервів в умовах обмеженості ресурсів та впливу факторів зовнішнього середовища.

АНОТАЦІЯ

Мусієнко К.Я.,

(прізвище та ініціали студента)

«Сучасні аспекти обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами діяльності підприємства (на прикладі ТОВ «Таврія-В»)»,

(назва кваліфікаційної роботи)

кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «Облік і оподаткування» за магістерською програмою «Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності»,

Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2018 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – процес обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами діяльності підприємства.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти сутності поняття «фінансовий результат»; класифікації доходів та витрат підприємств; дискусійних питань в межах обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами діяльності підприємства.

Проаналізовано особливості обліку фінансових результатів від операційної діяльності на досліджуваному підприємстві; основні засади методики аудиту доходів, витрат і фінансових результатів на ТОВ «Таврія-В»; динаміка зміни структури формування фінансових результатів; окремі показники рентабельності діяльності досліджуваного підприємства.

Запропоновано рекомендації щодо вибору варіантів стратегічних змін у діяльності підприємства роздрібної торгівлі задля збереження його конкурентоспроможності у займаному сегменті ринку.

Ключові слова: доходи, витрати, фінансові результати, операційна діяльність, роздрібна торгівля.

ANNOTATION

Musienko K.Ya.,

(students surname and initials)

"Modern aspects of accounting and analytical support for the management of financial results of the enterprise (for example, Tavria-V LLC)"

(work title)

thesis for Master degree in specialty «accounting and taxation» under the program «Accounting, audit and taxation of entrepreneurial activity»,

Odessa National Economic University
Odessa, 2018

Thesis consists of three chapters. Object of study the process of accounting and analytical management of financial results of the enterprise.

Diploma thesis deals with theoretical aspects of the essence of the concept of "financial result"; income and expense classification of enterprises; discussion issues within the accounting and analytical framework for managing the financial results of the enterprise.

Keywords: income, expenses, financial results, operating activities, retail trade